

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Den Danske Stats-Kirke upartisk betragtet

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 1. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1834_534A-txt-shoot-idm210/facsimile.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

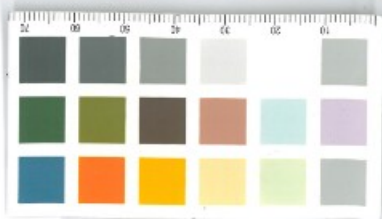
Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

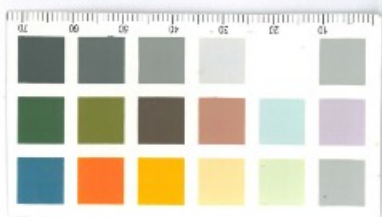
stantide Christenhed og vil indbilde os, at Geistlighed og i Grunden altid skulde være Statskirkenes Sjæl, Regjeringen Dens verdslige Arm og Juristerne Dens Fingre, altsaa, at der burde være en Kirke-Stat i Borger-Staten, hvoraf naturligtvis fulgte, at Folket enten maatte besitte sig paa at gaae dobbelt, eller at den Geistlige og Verdslige Sjæl igjen, som Pave og Keiser, maatte drages om Stats-Vejemet. Jeg veed nok, Man besjener sig uomsunder ikke af saadanne stødende Tale-Maader, men anmærker blot, som det synes meget bekendt, at Kirken burde emanciperes, men Tingen bliver aabenbar den samme, og det er visstnok paa den heie Tid, at vi gior Ende paa det kolossale Syilsfægteri med tomme eller dog ubestemte og tvetydige Ord, og see paa Tingen, som er det Virkelige. Hvad der i vore Tider har skaffet denne maskerede Sienganger sin Middel-Alder en Slags Respekt, er ogsaa aabenbar blot et saadant Syilsfægteri, i det Man paa den ene Side forverler Kirken med Skolen og paa den Anden Geistligheden med Kirke-Ideen: med Tro og Samvittighed, men denne Forberling er saa haandgribelig en Feiltagelse, at der kun horer et meget tarveligt Begreb til at forstaae, at Tro og Samvittighed ligesaa vel som Tanker godt kan være todsfrie, fordi Geistligheden ikke er det, ja at Hines Borgerlige Frihed netop beroer paa, at Geistligheden er bundet, saa den borgerlig kan ikke røre sig, da en Stats-Kirkes Geistlighed, saalange den borgerlig kan røre sig som Korporation, vil baade med Hænder og Fødder sætte sig med virkelig

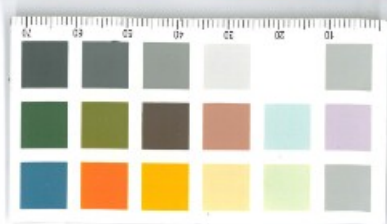
Troes og Samvittigheds-Frihed. Det er nemlig en sig
 Jde hos dette „Broderskab“ at sand Religions-Frihed
 bestaaer i at den sande Religion (med sin fuldmægtig
 Geistlighed) er fri, om muligt baade for Løb
 og Stat, men især for enhver kraftig Modsigelse,
 der altid, sig de, dannet en Sect, som sonderer
 sig fra Kirke-Legemet og pincer det omfiden Sjæ-
 len ud af Livet. Da nu naturligvis enhver Geis-
 tighed holder sin Religion for den Sande, følger
 Den alle mindste Sympathi med Secterne, der jo,
 efter Forudsætningen, gjør sig ud til Deens mod
 den sande Religion, og bruge altsaa kun Ordene
 „Religion, Samvittigheds-Frihed“ og Deslige til
 Skalle-Skul for Praetis-Had og Herse-Syge, Svær-
 meri og Fanatisme. Hvor indgroet denne Tanke-Gang
 er i os, har jeg selv havt Leilighed til at erfare;
 thi jeg har altid paa det Alvorligste foreholdt mig
 selv, det er splittetgalt at ville beherske Andes Tro
 og Samvittighed, og naragtigt at sige til Folk, der
 kalde vor Religion falsk: sy komme jer! I ved
 jo godt selv, at vi har den sande Religion,
 og giver ikke da Fornuften, at Jeres, som I selv
 bekiende, strider derimod, at det er den falske, er
 Sværmeri og Fanatisme; jeg har altid med Stid
 indprentet mig disse mistænde men klare Sandheder,
 og desuaglet kunde jeg dog aldrig ret komme i det
 Alene med „Modstandernes“ Religions-Frihed her
 hjemme, før jeg brød overtvært og nedlagde mit Em-
 beede, thi da først blev jeg upartisk. Jeg fortaanter
 derfor slet ikke Praetisfabet i at det følger sin Instinkt,

men jeg paaskæer, at Juristerne skal hindre det fra at giøre borgerlig Stæde, ved, med eller uden Complimenter, at binde Hænderne paa Geistligheden. Hænderne siger jeg med Fald, thi maa Man ikke binde Munden paa den Dre som lærer, da maa Man endnu mindre binde den paa Præsten, som skal præke, saa Geistligheden bør altid have Munden fri, som Malesworth, til sin store Ergrelse, sandt Den havde i Danmark, hvor han dog havde sat sin Vre i Pant paa, der sandtes ikke Spor af Frihed. Den maa have Lov til at kalde sin Religion den eneste sande og saliggjørende, Lov til, hvad der ligger, at kalde alt Modsat Overtro, Bantro, Sværmeri, Fanatisme, Secterisme, hvad den vil, ja, selv Lov til at ymte om, Staten gaar nok omder til Helvede med alle Kirkerne, fordi Den ikke brænder dem ihide; Lov til alt Eligt, paa eget Ansvar for Gud, Samvittighed og Dybsening, men ikke Lov til at krumme et Haar paa nogen Kiratters Hoved, ikke Magt til at stille noget Menneſte ved saa meget som en Negl af Vorgeselskab, fordi han kalder en anden Religion den Sande og Geistlighedens falsk, og selger naturligtvis ikke Dens men sin egen; ikke Magt til paa nogen Maade at standse Dybsening, som uægtelig standses, naar de saakaldte „Kirattere“ ei faae Lov til at fore baade theoretiske og praktiske Beviser for deres Religions Sandhed og Gavnighed. Naar Geistligheden klager over Secterne, kan en Stats-Mand i Christenheten heller aldrig være forlegen for et træfende Svær, der gaar til Mort og Been, thi Sauri

Povel siger jo udtrykkelig: der maade være Sec-
 ter iblandt eder, for at de Misfasiæ kan aabenhæres,
 saa det høret aabenbar til Korset, ingen retslaffen
 Præst maade klympe sig ved, og det skulde undre mig,
 om ikke alle Stats-Mænd nuomhunder let vil indsee,
 at Kirke-Secter vel kan give en Kirke-Stat
 sit Væsen-Saar, som de Protestantiske Secter
 ved Reformationen virkelig gav den store Kirke-
 Stat fra Mittel-Alberen, men at Borger-
 Staten, langt fra at opløses, tværtimod maade talle
 hine Secter (Lutheraner, Episkopale og Calvinister)
 for sin Selvfærdighed, og lober da sikkert ingen Hæde
 ved, at de Ruiner styrtede, som af den store Kirke-Stat
 blev tilbage hos Protestanterne. Selskabet er det nem-
 lig, at først naar de styrtede, er Borger-Stat en
 fuldelig emanciperet, og dog kan de ikke styrtede uden
 ved Secter, som Man vel seer i England, hvis
 Historie Man ogsaa ved denne Leilighed maade betragte
 ei er bekendtere hos os end Tydsklands. Der see
 vi da ogsaa Klarlig paa Bøvlere og Methodist-
 ter, at de mindre Secter er forholdsvis Borger-
 Staten ligesaa gavnlige, som de Større var ved Re-
 formationen, og blive aldrig skadelige, uden naar
 Regjeringen tager den herskende Kirkes
 Parti og behandler sine bedste Venner som Fiender,
 blot fordi de er den Kirke-Stats Fiender, Regjering-
 en selv maade ønske langt vorte. Nu, da „den høie
 Kirke“ eienlydlig raver, uden at forsøkke Andre
 end sine Beneficiarer, nu kan dog vist ingen Stats-
 Mand tænke, Fienden er i Landet, fordi en lille Sect
 gjer i det Mindre samme Skad paa Samvittigheds-

Frihed, som Protestanterne ved Reformationen gjorde i det Større, og som den Augsburgske Confession paa det Iyrligste forsvarede.

Dog, det være med Synet andenseds, som det vil, saa maae vi dog i Danmark nødvendig faae Dineerne op, da vor Regiering i hele halvtredsiendtyve Aar saa sjenhellig har begunstiget alle Kirke-Secter, og just derfor slaet i Mobsætning til Gensidigheds Sect-Borsen, uden at deraf er flydt mindste borgerlig Ulempe, som er vaerd at navne ved Siden af det store Resultat, som er Kirke-Staats fuldsændige indvoertes Oplesning, saa den nu kan blasfes omfild, uden Magt til nogen- sinde at reise sig meer. Den Overbærelse med Kirkerne (Tolerance), som det Attende Aarhundrede aldrig noksom kunde reise sig af, lærde vi vistnok af vore Naboer i Nord-Lydskland, men her tabe vi Intet ved at lade Andre trættes om Originaliteten, da denne Tolerance var en sibirig Ting, saa All som derpaa an, hvordan den ovedes. At nemlig Friedrich den Suesse godt kunde „taale“ at Man rev ned paa den Tro han selv spottede med, det var intet Under, og at Man i de Lutheriske Lande taalte, at de gamle Præster blev ved at præke Lutherisk, til Munden af sig selv ved Døden gik i Dag-Vaas, vilde heller ikke sige stort, og videre gik, saavidt jeg veed, den Tydske Tolerance aldrig; men den Danske gik saavidt, at selv jeg, den erklærede og ei ganske usforkige Modstander af den Heterodere Sect, der under Luft Vaag var blevet herskende, selv jeg fik, efter nogle Betæneligheder, Lov og Lællighed til at gjere mit Bedste

